ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра водних та неолімпійських видів спорту

Чаплінський М.М.,Сидорко О.Ю.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗМАГАНЬ, СУДДІВСТВО ЗМАГАНЬ

Лекція з навчальної дисципліни

„ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОБРАНОГО ВИДУ СПОРТУ ТА СПОРТИВНО ПЕДАГОГІЧНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ”

Для студентів спеціальності 014 Середня освіта “Фізична культура»

(спеціалізація «плавання»)

“ЗАТВЕРДЖЕНО”
на засіданні кафедри водних та
неолімпійських видів спорту
„31” серпня 2018 р. протокол № 1
Зав.каф _____ М. Чаплінський

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗМАГАНЬ, СУДДІВСТВО ЗМАГАНЬ

1. Значення та задачі змагань з плавання.
2. Види змагань.
3. Організація змагань.
4. Проведення змагань.

1. ЗНАЧЕННЯ ТА ЗАДАЧІ ЗМАГАНЬ З ПЛАВАННЯ

Фізична культура і спорт міцно увійшли в побут народу. Мільйони людей регулярно займаються фізичною культурою і спортом. Разом з ростом та розвитком фізкультурного руху підвищується значення спортивних змагань.

Змагання – чудовий засіб пропаганди фізичної культури і спорту. Вони сприяють обміну досвідом роботи викладачів, поширенню всього нового і вдосконалішого в галузі організації і проведення навчально-виховної роботи.

Участь в змаганнях – один з дієвих засобів виховання високих морально-вольових якостей: витримки, волі, дисциплінованості, відповідальності і ін.

Систематичне проведення змагань сприяє зростанню спортивно-технічних результатів і є показником рівня підготовленості спортсменів та відображенням прогресу в галузі того чи іншого виду спорту.

Змагання є своєрідним звітом про проведену роботу як спортсменів і викладачів, так і всього колективу, членами якого вони є, а також дають можливість скласти план роботи на сьогодні. Змагання є невід»ємною частиною всього навчально-виховного процесу.

Змагання – це спортивна боротьба, боротьба за високі результати, за особистий рекорд, за перемогу команди. Така боротьба привчає спортсменів в тяжких обставинах застосовувати навички, здобуті в процесі навчально-тренувальної роботи, перевіряти рівень своєї техніки, свою майстерність. Всі змагання, починаючи від самих малих за масштабом та значенням і кінчаючи самими великими, являють собою єдину струнку систему.

МЕТА ЗМАГАНЬ: популяризація та залучення молоді до регулярних занять плаванням; підведення підсумків учбово-тренувальної роботи за визначений період, виявлення кращих спортсменів та колективів; обмін передовим досвідом тренувальної роботи; виконання спортсменами розрядних нормативів.

2. ВИДИ ЗМАГАНЬ

Змагання з плавання відрізняються за масштабом, метою, формою організації, характеру, складу учасників.

Змагання проводяться як в низовому колективі фізичної культури, так і в районі, місті, області, країні. Проводиться і ряд змагань міжнародного масштабу, Олімпійські ігри (раз на чотири роки), першості континентів,

першості світу, а також міжнародні матчові зустрічі. В залежності від мети змагання можна поділити на масові, тренувальні, показові та спортивні. Масові змагання (наприклад, День плавця) призначаються для залучення молоді до регулярних занять плаванням. Тренувальні змагання проводяться для перевірки якості проведеної роботи за певний період, а також для добору учасників до складу команди, або на якісь інші змагання. Тренувальні змагання, особливо корисні для починаючих плавців з метою набуття змагального досвіду. Показові змагання проводяться з метою агітації та пропагандою До їх програми включаються переможні і в видовищному ставленні види: плавання на короткі дистанції, різноманітні естафети, плавання в одязі, які проводяться під час масових спортивних свят.

На спортивних змаганнях (першість низових колективів, спортивних товариств, районів, міст, країни, міжнародних зустрічах) виявляються сильніші спортсмени в окремих видах плавання і команди-переможці.

По формі організації змагання поділяються на закриті, учасниками яких можуть бути тільки представники організацій, що проводять ці змагання, і відкриті, коли в них беруть участь усі бажаючі незалежно від того, чи є вони членами організації, що організовує змагання. Змагання можуть бути очними та заочними, що проводяться як між окремими учасниками, так і між колективами та командами. За принципом розиграшу – відомчі та територіальні.

Щодо свого характеру змагання можуть бути: особистими, особисто-командними і командними.

В особистих змаганнях результати і місця зараховуються кожному окремому учаснику.

В особисто-командних змаганнях результати зараховуються одночасно окремим учасникам і командні в цілому.

В командних змаганнях результати учасників зараховуються команді в цілому і визначають її місце в змаганнях.

За складом учасників змагання розрізняються по статі, віку та спортивній підготовленості.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗМАГАНЬ

А) Підготовчі заходи

Організаційна підготовка змагань починається заздалегідь до їх проведення. Сюди входить підготовка основної документації змагань, матеріальної бази для проведення їх і агітаційно-пропагандистська робота.

До основної документації належать календарний план змагань та положення про них.

Б) Календарний план

Складається на рік і має бути опублікований до початку наступного навчально-тренувального року. В календарному плані зазначають сроки, місце і характер усіх тих змагань, які намічає провести організація, що складає цей план. Крім того, слід зазначити строк і місце проведення змагань

вищестоящою організацією. Так, колектив фізкультури, складаючий свій план спортивних заходів, вносить до нього і першість міста, і першість ДСТ та інші змагання, в яких передбачає взяти участь.

Календарний план складається на основі також ж плану вищестоящої організації та відповідно до потреб і умов роботи організації, що складає план.

Відповідно до плану складається положення про змагання. Своєчасне доведення цього документу до організації, що приймає участь в змаганнях, сприяє кращій підготовці плавців і більш організованому проведенню змагань.

В) Положення про змагання

Повинно бути викладено ясно і чітко і вміщати наступні основні розділи.

Мета та завдання змагань. В цьому розділі вказуються мета та завдання змагань, які можуть бути різноманітними в залежності від масштабу, характеру та спрямованості. Для змагань, які мають характер першості, основними завданнями можуть стати:

А) підведення підсумків учбово-спортивної роботи за певний період;

Б) виявлення найсильніших плавців або команд (фізкультурних організацій), або і тих і інших;

В) популяризація цього виду спорту.

Час і місце проведення змагань. Тут вказуються дата початку і кінця змагань, день приїзду і від"їзду, місто або населений пункт, назва басейну або водної бази, де вони будуть проходити.

Керівництво змаганнями. Визначається, яка фізкультурна оргнанізація або її частина (відділ, управління, сектор) буде керуючою і на кого покладається безпосередньо проведення змагань.

Учасники змагань. Встановлюється вік, кваліфікація учасників. Для командних змагань перераховуються назви команд та їх склад.

Програма змагань. Вказуються всі дистанції і способи плавання, по яким проводяться змагання, окремо для чоловіків, жінок, юнаків та дівчат різних вікових категорій. Якщо змагання особисто-командні, то вказуються, які дистанції розігруються як особисті і які як командні.

Умови проведення змагань. Повідомляється система заліку, число залікових учасників в кожному номері програми, порядок визначення переможців особистих і командних змагань.

Нагородження переможців. Вказується, чим нагороджується переможці командних та особистих змагань, яка організація нагороджує, а також які спортивні звання будуть присвоєні переможцям (чемпіон, переможець і т.п.).

Умови прийому учасників. Якщо в змаганнях приймають участь спортсмени з інших міст, то вказується строк їх прибуття та від"їзду. Обговорюється які витрати несуть організації, що проводять змагання та

відряджувані, чим забезпечуються учасники змагань, які документи повинні бути представлені учасниками в мандатну комісію для допуску до змагань.

Термін представлення заявок. Вказується куди, кому і коли потрібно представити попередні і остаточні заявки.

Додатком до положення про змагання додається програма по дням. Повідомляється точний розклад змагань по дням, номери програми, а якщо змагання проводяться два рази на день, то вказуються ранкові і вечірні години початку змагань.

Календарний план спортивних заходів та положення про змагання – основні документи, на основі яких планується учбово-тренувальний процес, ведеться підготовка плавців до змагань, організуються та проводяться змагання. Тому ці документи складаються особливо ретельно і продумано.

Подальша підготовка змагань проводиться за планом, складеним на період, що залишився до початку змагань, в якому, як правило, передбачається виконання наступної роботи.

По-перше, організація контролю за ходом підготовки до змагань, який дозволить своєчасно виявити організаційні та методичні недоліки, усунути їх та тим самим надати дійову допомогу колективам або окремим плавцям для більш успішної підготовки до змагань.

По-друге, своєчасне комплектування суддівської колегії та організація їх роботи. Спочатку призначаються особи головної суддівської колегії – головний суддя, його заступник, головний секретар. Всі вони в цей період проводять ряд підготовчих робіт.

Для міжміських змагань призначення та підбір суддів проводиться не пізніше чим за два місяці до початку змагань в зв”язку з тим, що багато часу іде на переписування з суддями та організаціями, в яких вони працюють, а також на переїзд суддів від місця проживання до місця проведення змагань. Чим значніше за масштабом змагання та чим складніша техніка їх проведення, тим раніше комплектують суддівську колегію і особливо головну суддівську колегію. При комплектуванні суддівської колегії слід урахувати категорію суддів, так як для присвоєння плавцям спортивного звання судді повинні мати певну категорію.

По-третє, підготовка місця проведення змагань, обладнання та інвентар. Місцем проведення змагань слід називати не тільки басейн, в якому проходять запливи, але всі необхідні допоміжні приміщення, майданчики та всю територію, яка належить басейну. Добре та святкове оформлення місця змагань буде створювати приємне враження на учасників та глядачів. Від якості інвентаря залежить успіх змагань.

По-четверте, при проведенні міжміських змагань керована організація повинна своєчасно потурбуватись про учасників з інших міст, надати їм місця для проживання на час їх перебування в даному місті або населеному пункті, а також організувати харчування та культурне обслуговування.

По-п”яте, як би успішно не пройшли змагання, їх організацію не можна рахувати доброю, якщо було присутньо мало глядачів. Для залучення глядачів необхідно заздалегідь інформувати населення про наступні

змагання, і чим повною буде така інформація, тим більший інтерес вони викличуть. По можливості необхідно використовувати всі засоби інформації. Важливим засобом є місцева преса. Через пресу, а також по радіо і телебаченню потрібно повідомити населення про склад учасників змагань і в подальшому регулярно поміщати матеріали про хід підготовки команд. Випуск афіш, плакатів, програм, запрошень, організація фотовітрин також будуть сприяти залученню глядачів на змагання і популяризації плавального спорту серед населення.

По-шосте, організація лікарсько-медичного контролю за ходом змагань і надання медичної допомоги учасникам являються обов"язковими умовами при проведенні змагань. При басейнах і водних станціях є лікарі та медсестри. Як правило, їх залучають до роботи на змагання. Якщо на басейні немає медичних працівників, то організація, яка проводить змагання, повинна своєчасно подати заявку в місцеві органи охорони здоров"я з проханням виділити потрібну кількість медичних робітників, яка залежить від кількості учасників і масштабу змагань.

Заявки. Згідно з положенням про змагання, організації, які приймають участь в змаганнях, повинні надати заявки на участь в змаганнях. З метою кращого планування і зразкового проведення змагань кожна організація надає три форми заявки: попередню заявку, власну заявку і технічну заявку.

Попередня заявка подається в організацію, яка проводить змагання, заздалегідь. Вона необхідна для того, щоб точно знати кількість учасників та команд. Ці данні є основними для господарсько-фінансових розрахунків при проведенні підготовчих заходів.

Власна заявка надається в мандатну комісію, яка призначається організацією, і яка проводить змагання. Мандатна комісія перевіряє учасників відповідно з наданими списками і вирішує про допуск до змагань. В залежності від масштабу змагань заявка надається за 1-3 дні до початку змагань.

Технічна заявка надається представниками команд в суддівську колегію звичайно за день до змагань. В технічній заявці указують, в яких номерах програми буде приймати участь спортсмен та його останній результат на дистанції. В заявці повинні бути віза лікаря і мандатної комісії про допуск до змагань. Як правило, прийом технічних заявок здійснює головний секретар на нараді суддівської колегії і представників, які проводяться звичайно напередодні дня змагань. Приймаючи заявки, головний секретар перевіряє правильність складання технічної заявки.

4. ПРОВЕДЕННЯ ЗМАГАНЬ

А) Склад суддівської колегії.

Суддівська колегія призначається організацією, яка проводить змагання, з відома відповідного комітету з фізичної культури і спорту.

До складу суддівської колегії входять:

- рефері;

- головний суддя;
- заступник головного судді (в тому числі лікар);
- головний секретар;
- секретарі;
- стартер та його помічник;
- судді на фініші;
- судді по техніці плавання;
- старший суддя – хронометрист, його помічник, судді-хронометристи;
- судді на поворотах;
- судді при учасниках;
- судді-інформатори;
- судді по обслуговуванню електронної апаратури;
- судді по нагородженню.

В розпорядженні суддівської колегії організація, яка проводить змагання, виділяє коменданта, радиста і робітників.

Чисельний склад суддівської колегії визначається організацією, яка проводить змагання. Він залежить від масштабу змагань. В змаганнях з невеликою кількістю до складу суддівської колегії входять: головний суддя, лікар, секретар, стартер, суддя на фініші, суддя по техніці плавання, суддя на повороті, судді-хронометристи, суддя-інформатор.

Б) Суддя –вихователь спортсменів

Виховання спортсменів, яке проводиться в процесі учбово-тренувальної роботи, продовжується і на змаганнях. Тут вихователем виступає не один тільки педагог або тренер, але і кожний суддя, який приймає участь в проведенні даного змагання. Спільними зусиллями вони намагаються виховати у спортсменів дружбу і колективізм, почуття відповідальності перед колективом, командою; чесність, свідому дисципліну, принциповість, сильну волю, активність, рішучість, сміливість, скромність. Спортивні змагання – це не тільки перевірка роботи тренера і плавця, але і виховання учасників в умовах спортивної боротьби, виховання дисципліни.

Спортсменам, особливо починаючим, потрібно пояснити значення дисциплінованої поведінки на змаганнях для досягнення спортивних успіхів.

Часто недисципліновані вчинки можуть бути викликані недосвідченістю плавця, надмірним його збудженням, незнанням правил змагань, положенням про змагання, поганою організацією змагань, помилками і нечіткою роботою окремих суддів та ін.

Зв”язок учасників з суддями під час змагань здійснюється через представників, тренерів або капітанів команд. Але можуть бути випадки, коли плавець звертається з питанням безпосередньо до судді. Іноді ділове запитання учасника допомагає суддям уникнути помилок в роботі, тому вони повинні вислухати плавця, прийняти міри до вирішення поставленого питання і роз”яснити плавцю порядок звернення до суддів, встановлений правилами змагань.

Кожен приймаючий участь в змаганнях забов”язаний знати ці правила. Але плавці-новачки і спортсмени молодших спортивних розрядів, які ще не мають достатнього досвіду та новачків участі в змаганнях, часто знаходяться в стані передстартового хвилювання і нерідко, виходячи на старт, забувають про них. Тому стартер перед стартом нагадає учасникам основні моменти правил виконання старту. Це буде сприяти підвищенню результату правців і здійснити виховальний вплив.

Будь-яке звернення судді до учасника мусить бути спокійним, ввічливим. Особливо це повинні враховувати ті судді, діяльність яких пов”язана безпосередньо з учасниками змагань.

Погана організація змагань нерідко являється причиною незадовільної поведінки і недисциплінованості учасників. Запізнення з початком змагань, тривалі перерви між запливами, зміна раніш встановленого порядку запливів, помилки у роботі суддів – все це викликає в учасників протести і незадоволення роботи організаторів і суддів.

Пам”ятаючи про величезне виховне значення змагань, суддівська колегія і кожний суддя окремо повинні прикласти всі зусилля для того, щоб змагання сприяли справі виховання спортсменів і підвищенню їх спортивної майстерності.

Чесність і об”єктивність у рішеннях судді являється кращими методами виховання спортсменів. Необ”єктивне суддівство, неправильне визначення переможців змагань, формального рішення про дискваліфікацію плавця на дистанції – все це несумісно зі званням судді і варто строгого осудження. Досить одного подібного випадку, щоб у учасників зародилась недовіра до суддівської колегії і виховне значення змагань звелось до нуля.

В усіх випадках виявлення недисциплінованості учасниками суддя повинен перш за все застосовувати методи переконання. Задача полягає в тому, щоб роз”яснити спортсмену його вчинок, пояснити правила змагань, норми поведінки. Але, переконуючи, не слід умовляти або спрощувати. Якщо переконання не допомогли, потрібно ужити методи колективного впливу, обговорити вчинок спортсмена на зібранні команди або засіданні судейської колегії.

Коли сила переконання і роз”яснення не діють на спортсмена і недисципліновані вчинки повторюються, суддя забов”язаний або сам, якщо йому надано право, або через рефері, або через головного суддю удатися до мір покарання.

А.С.Макаренко в своїх роботах відмічає, що розумна система покарань не тільки законна, але й необхідна. Вона допомагає формуватися міцному людському характеру, виховує почуття відповідальності, тренує волю, людську гідність, вміння чинити опір спокусам і переборювати їх. Стягнення можуть бути у вигляді попередження, яке надається в індивідуальній бесіді з порушником дисципліни, або попередження, заявленого на зборах команди судейською колегією, або у вигляді усунення винуватого від часті в змаганнях.

Саме важливе у покаранні – добитися осудження вчинку самим учасником, що провинився і його товаришами.

Покарання застосовуються тільки у випадку достатніх підстав для цього, після ретельної перевірки фактів, вияснення причин і обставин звершення провини, так як несправедливе покарання плавця підриває авторитет судді і втрачає виховне значення.

Одним з дійових методів у вихованні є особистий приклад вихователя. Зовнішній вигляд, поведінка судді повинні служити зразком для учасників змагань. Неохайність одягу, не тактичні грубі вирази, неохайне і несумлінне відношення до виконання своїх суддівських обов"язків підривають авторитет судді. Будучи на змаганнях старшим, суддя не повинен пишатись своїм положенням і проявляти зарозуміле відношення до учасників. Всією своєю поведінкою він забов"язаний по мірі можливостей сприяти вихованню дисциплінованих, свідомих і активних спортсменів, гідних зміни старшого покоління майстрів блакитних доріжок.

В) Учасники змагань

Допуск учасників до змагань.

До участі в змаганнях допускаються особи, які пройшли медичний огляд і отримали дозвіл лікаря. В залежності від положення про змагання допуск учасників може бути обмежений віком, рівнем спортивної підготовленості і т.п. Відповідно підготовленості учасники молодшої групи можуть з дозволу лікаря і тренера допускатися до змагань в більшій старших групах. Спортсмени старших вікових груп не допускаються до участі в змагання молодих вікових груп.

Обов"язки і права учасників.

Учасники змагань забов"язані:

- знати програму змагань і дотримуватися їх правил і порядку проведення;
- суворо дотримуватися норм поведінки, організовано виходити на старт, при об"яві прізвища учасника прийняти положення "струнко" і, зробивши півкроку вперед, поклонитися глядачам;
- виконувати всі розпорядження суддів під час проведення змагань.

Учасник має право звертатися до суддів тільки через представників, тренерів або капітанів команд.

Учасники змагань не можуть бути суддями на тих же змаганнях.

Костюм учасників.

Учасник забов"язаний виступати в охайному і добре підібраному по фігурі спортивному костюмі.

Під час параду учасники кожної організації повинні бути одягнені в єдину форму.

Учасники змагань – чоловіки, юнаки, хлопчики виступають у спеціальних трусах; жінки, дівчата, дівчатка – у закритих купальних костюмах.

Купальний костюм і труси повинні бути виготовлені з непрозорого матеріалу. На спортивному костюмі (в тому числі на плавальному) та на інших речах, з якими учасник змагань виходить на старт, заборонено мати рекламні знаки любої форми і розміром більш ніж 4 на 4 см.

Рефері або головний суддя мають право не допускати до участі в змаганнях спортсмена в невідповідній формі.

Представники, тренери і капітани команд. Кожна організація, яка приймає участь в змаганнях, повинна мати свого представника.

Представник є керівником команди. Від відповідає за дисципліну, здоров"я учасників і забезпечує своєчасну їх явку на змагання. Представник повинен бути на парадах суддівської колегії, якщо вони проводяться спільно з представниками. Під час змагань представник знаходиться у спеціально відведеному місці. Представнику забороняється втручатися в розпорядження суддів і осіб, які проводять змагання.

Якщо команда немає спеціального представника, його обов"язки виконує тренер команди або капітан, який призначається з числа учасників.

Представник (тренер, капітан) мають право одержати у суддівській колегії довідки по всіх питаннях проведення змагань, а в секретаріаті – результати змагань. Додаткові заявки або перезаявки дозволяється подавати не пізніше однієї години до початку змагань.

Г) Розподілення учасників по запливах і доріжках.

В залежності від способу проведення змагань розподілення учасників по запливах може бути різним. Так, в змаганнях, які проводяться з півфінальними і фінальними запливами, між учасниками кожного номера програми розігрується в порядку жеребкування номер запливу і доріжки.

Робиться це наступним чином. Перш за все визначають число запливів. Для цього кількість заявлених учасників ділять на число доріжок у басейні. Один із суддів, якому доручено проводити жеребкування (їм звичайно буває секретар) бере всі картки учасників на дану дистанцію, перемішує їх і розкладає на столі так, щоб прізвище спортсменів не було видно, тобто лицевою стороною донизу. Потім він із різних місць бере стільки карток, скільки визначено учасників у першому запливі, продовжуючи тримати їх лицевою стороною донизу. Так визначають учасників першого запливу. Тепер йому необхідно визначити номери доріжок. Для цього другий суддя, який знаходиться у дальньому куті у довільному порядку називає номери по кількості учасників запливу. Ці номери і будуть номерами доріжок. Приблизна схема розподілення учасників за попередніми запливами визначена правилами змагань з плавання.

У змаганнях, де півфінальні і фінальні запливи не проводяться, а результати змагань і переможці визначаються на підставі показаного часу після пропливання дистанції один раз, учасників розподіляють тільки по доріжках, а запливи складають з учасників, які мають приблизно рівні результати. Розподілення проводить суддівська колегія на основі поданих

заявок. В перший заплив кожного номеру програми слід включати найсильніших спортсменів, а в наступних – більш слабких.

Складання півфінальних і фінальних запливів, а також розподілення доріжок між плавцями створює суддівська колегія згідно з тим порядком, який встановлений правилами змагань. Прийнято складати їх за результатами попередніх запливів. Учасників, які зайняли 1,3,5,7,9 місця і наступні непарні місця, включають в перший напівфінальний заплив, а тих, хто зайняв 2,4,6,8.10 і т.д. місця – в другий напівфінальний заплив.

В напівфінальних і фінальних запливах учаснику з кращих результатом надається середня доріжка. Напступному плавцю за зайнятим місцем – доріжка зліва від першого, третьому – справа, четвертому – зліва, п”ятому – справа і т.д.

В тих випадках, коли два або декілька учасників попали в півфінальний або фінальний запливи і зайняли однакові місця, між ними проводять жеребкування для розподілення по запливах і доріжках.

Якщо два або декілька учасників зайняли однакові місця в попередньому або півфінальному запливах, але за умовами змагань в півфінальні або фінальні запливи може бути допущено менша кількість спортсменів, то для них проводяться додаткові запливи. В тих випадках, коли всі претенденти, які показали однакові результати, приймали участь в одному запливі, в напів-фінал або фінал попадає той учасник, який на фініші за визначенням суддів був раніше всіх.

Може бути так, що учасники покажуть однаковий результат, одночасно доторкнувшись фінішної стінки. Тоді для них влаштовують переплив.

Д) Визначення переможців змагань

На даний час в практиці розрізняють два способи визначення переможців – прямий і послідовний відбір найсильніших учасників.

Спосіб прямого визначення переможців полягає в тому, що місця учасників змагань розподіляються згідно з показаним в запливі часом. Запливи при цьому способі складають так, щоб в кожному з них були плавці з приблизно рівними спортивно-технічними результатами. Таким чином учасник, який показав кращий результат, незалежно від того, в якому запливі він приймав участь, являється переможцем.

Другий спосіб визначення переможців застосовується звичайно при великій кількості учасників і полягає в тому, що переможці визначаються в результаті двох або трьохкратного, а іноді і чотирьохкратного (у випадку додаткових перепливів) участі в даному номері програми.

Існує три сходинки відбору найсильніших. Перша сходинка – попередні запливи. В результаті попередніх запливів, які складаються за жеребкуванням, визначає число плавців, які показали кращі результати, допускаються до подальших змагань, решта відсіюються. Друга сходинка – півфінальні запливи. Змагаються учасники, які показали кращий час в попередніх запливах, в результаті виявляються плавці для фінальних запливів. Переможцем рахується плавець, який показав кращий час у

фінальному запливі. Послідуючі місця розподіляються між учасниками цього ж фінального запливу згідно з показаними результатами. Потім місця розподіляються між учасниками, які не попали до фіналу, за їх результатом. Спочатку до уваги приймаються результати півфіналів, а потім попередніх запливів.

Є) Системи командного заліку

Для виявлення командних підсумків положенням про змагання встановлюються певні умови.

Перша умова визначає кількісний склад команди плавців. Команда може бути обмежена в своїй кількості, або не обмежена. Якщо склад команди обмежений, то вказується, яким числом, а також скільки повинно бути в команді чоловіків і жінок, юнаків і дівчат, хлопчиків і дівчаток, або співвідношення їх довільне.

Друга умова визначає кількість плавців від кожної команди, яким дозволяється прийняти участь в кожному окремому номері програми змагань. Ця кількість спортсменів також може бути обмеженою або не обмеженою.

Третя умова визначає кількість залікових учасників від кожної команди. Вона може бути обумовлена (обмеженою), або не обмеженою, тобто результати всіх плавців, які приймають участь в змаганнях, входять в залік командних змагань.

Ці умови і визначають той, або інший спосіб оцінки командних результатів змагань.

В практиці змагань з плавання використовуються різні системи заліку, з яких найбільш поширеними є системи обмеженого і олімпійського захисту.

СИСТЕМА ОБМЕЖЕНОГО ЗАЛІКУ. Передбачає ця система спосіб, в основі якого лежить принцип повного обмеження. Обмежується чисельний склад всієї команди, кількість учасників від кожної команди в кожному номері програми і кількість залікових учасників. До цього способу особливо часто удаються при проведенні міжнародних і інших змагань, де участь плавців пов”язана з переїздом з одного населеного пункту в інший.

ОЛІМПІЙСЬКА СИСТЕМА ЗАЛІКУ характерна тим, що до заліку входить певна кількість місць, занятих як окремими учасниками, так і командами. Учасники, що зайняли місця нижчі за обумовлені, до заліку командної першості не входять. Кількість місць, які входять до заліку – шість за результатами фінального запливу. Таким чином, крім числа учасників, які приймають старт, обмежується і кількість залікових місць.

ЗМІШАНІ СИСТЕМИ ЗАЛІКУ. Дуже часто в змаганнях, які проводяться з попередніми півфінальними і фінальними запливами обмежується загальний склад команди і кількість залікових місць. Кількість же стартуючих може бути будь-яким, що дозволяє фізкультурним організаціям, які мають багато добрих плавців в одному з видів програми змагань і претендуючих на залікові місця, включати їх всіх в змагання.

СПОСОБИ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЛАВЦІВ. При визначенні командних результатів, коли до заліку приймаються результати багатьох учасників, необхідно порівняти їх між собою і відповідним чином оцінити.

Існує два основних способи оцінки результатів плавців: за сумою місць, зайнятих учасниками і за сумою очок, які визначаються по спеціальній таблиці.

По сумі місць, зайнятих часниками змагань. Всі залікові учасники, які зайняли яке-небудь порядкове місце, одержують певну кількість очок. Сума очок, яку набрали залікові учасники по всій програмі, визначає місце команди. При цьому існує два види отримання очок. Один з них, коли за краще місце надається найбільша кількість очок, виходячи із загального числа залікових учасників. Це завжди можна зробити, якщо помножити кількість залікових учасників на кількість виступаючих команд. Наприклад, при заліку по двох кращих результатах учасників при восьми командах загальна кількість залікових учасників на кожну дистанцію програми буде дорівнювати шістнадцять.

Таким чином, команда, учасник якої займе перше місце на будь-якій дистанції, отримує 16 очок, друге – 15, третє – 14 і так далі до останнього місця, за яке команді зараховується одне очко. Нерідко переможцю нараховується на одне очко більше. Тоді за перше місце команда отримує 17 очок, за друге – 15, за третє – 14 і т.д.

Дуже часто положенням про змагання кількість залікових місць встановлюється меншою, ніж учасників, що значно посилює спортивну боротьбу команд за кожне залікове очко, так як учасник, який не ввійшов до заліку, очок не отримує

Другий вид – коли за краще місце надається найменша кількість очок: за перше місце – одне очко, за друге – два і т.д. Команда, учасник якої займе останнє місце, отримує кількість очок, яка дорівнює кількості залікових учасників. Найменша кількість очок визначить команду-переможця. Цей спосіб врахування очок менш зручний для визначення командних результатів, так як виникає необхідність виявляти кількість не виставлених на змагання учасників в кожній команді і згідно тому нарахувати їй значні штрафні очки, що в значній мірі ускладнює роботу секретарів.

В практиці змагань бувають випадки, коли два або більше учасників, які показали однакові результати, займають однакові порядкові місця. При оцінці результатів вони повинні одержати рівну кількість очок. Припустимо, що два учасника показали однакові результати і ділять між собою 6 і 7 місця. При шістнадцяти залікових місцях 6-е місце дає 11 очок, а 7-е – 10. Оцінка результатів двох учасників буде дорівнювати середньому арифметичному числу цих очок: (11 + 10) : 2 = 10,5 очок. Наступний, який зайняв восьме місце, одержує 9 очок. Може статися так, що на змаганнях, які проводяться з попередніми, півфінальними і фінальними запливами при обмеженій кількості залікових місць (в нашому випадку шістнадцять) декілька учасників мали однакові результати. Наприклад, в попередніх запливах показали однакові результати і зайняли з 8-го по 12 місце. По правилам

змагань для них був проведений переплив за право участі одного з них у фіналі. Учасник, який попав у фінал, командні очки будуть нараховані по результату у фіналі. Іншим чотирьом плавцям нараховується середнє арифметичне число очок: (8 +7 + 6 + 5) : 4 = по 6,5 очка кожному. Результати, які показані в перепливах, для командного заліку не нараховуються.

Спосіб оцінки результатів за сумою місць має певні недоліки. Різні за значенням результати оцінюються однаковою кількістю очок.

За сумою очок по спеціальній таблиці всі результати учасників переводяться на очки. У таблиці рівноцінні результати в плаванні різними способами і на різних дистанціях оцінюються однаковою кількістю очок. З поліпшенням результатів кількість очок збільшується.

Зайняті командами місця визначаються за загальною сумою очок, які набрали всі залікові учасники, кількість яких установлюється положенням про змагання. Цей спосіб оцінки краще інших відображає дійсність, так як набрана кількість очок знаходиться в суворій залежності від результатів, де оцінюється кожна доля секунди у всіх учасниках.

Для стимулювання досягнення більш високих результатів у практиці багатьох змагань як місцевих, так і міжнародних застосовується система заохочувальних очок.

Ж) Урочисте відкриття змагань

Кожне змагання є великими спортивним святом і починається з параду учасників і урочистого відкриття. План урочистого відкриття змагань складається рефері і головним суддею. Після узгодження з відповідальними працівниками організації, яка проводить змагання, ці плани передаються представниками команд. До визначеного часу відкриття змагань всі учасники повинні бути готові до параду. Місцем для попереднього шикування учасників у зимових басейнах можуть бути гімнастичні зали, приміщення для занять на суші; на літніх базах-майданчиках, алеї парку, які примикають до басейну.

Для організації і проведення параду учасників і суддів головний суддя призначає з числа студентів командуючого.

В традиційних змаганнях звичайно команди проходять в порядку зайнятих місць у змаганнях минулого року. Команди, які не приймали участі у попередній першості, займають місця у кінці колони. На змаганнях, які проводяться вперше, команди за назвою шикуються в алфавітному порядку.

В особистих змаганнях, коли від організації може приймати участь незначна і притому не однакова кількість учасників, шикування краще провести по іншому принципу: розподілити всіх учасників на три колони. Перша – учасники всіх організацій, чоловіки і жінки; чемпіони і рекордсмени; друга – учасниці всіх організацій жінки; третя – учасники чоловіки.

В усіх змаганнях судді складають окрему колону. Порядок шикування учасників усередині кожної колони рекомендується наступний: очолює

команду представник, потім іде учасник – прапороносець, за ним тренер команди, учасниці-жінки і учасники-чоловіки.

Урочистий парад учасників і суддів повинен проходити чітко і уявляє собою чудове видовище. Щоб домогтися цього, кожна команда або колона точно займає своє місце. З цією ціллю командуючий парадом заздалегідь робить розмітку на підлозі або на містках, які оточують басейн. Місце розташування команд показують представникам, які очолюють команди, або суддям, які ідуть на чолі колони.

Про початок параду оповіщає сигнал, який привертає увагу всіх присутніх на змаганнях. Це може бути духовий оркестр, який виконує загальноприйнятий сигнал: “Слухайте всі” або світлові ефекти: включення повного освітлення, прожекторів. Командуючий парадом, зайнявши зручне для керівництва місце, подає команди: “Парад струнко! Кроком руш!” Під звуки маршу команди займають відведені їм місця.

Потім подається команда і рапорт командуючого парадом. За формою рапорт звичайно виглядає так: “Товариш... (називається посада особи, яка приймає парад), учасники (проголошується назва змагань) змагань з плавання вишикувані і до змагань готові. Доповідає суддя (називає суддівську категорію, спортивне звання, прізвище).

Після рапорту приймаючий парад звичайно привітається з учасниками і промовляє коротку привітальну промову.

Далі піднімається прапор змагань. Цей почесний обов”язок звичайно виконують представники команди-переможця тогорічних змагань. Керівник виділяє двох або трьох кращих плавців, прізвища яких заздалегідь повідомляються командуючому парадом: “На прапор, струнко!” Право підйома прапора надається ...” (проголошується назва команди, прізвище і спортивне звання плавців). Спортсмени, які будуть піднімати прапор, підходять до місця підйому прапора. За командою “Прапор підняти!” його повільно піднімають під гімн держави. Приймаючий парад оголошує про відкриття змагань.

У товаристських змаганнях нерідко практикується вручення пам”ятних вимпелів, значків, квітів і т.п. В цих випадках особи, котрим доручено це зробити, без особливої команди організовано виходять і передають представникам команд або учасникам вимпели, значки, квіти, або інші пам”ятні речі.

Після цього подається команда і під музику (марш) учасники покидають свої місця. Приймаючий парад дає вказівки суддівській колегії про початок проведення змагань.

3) Обов”язки і методи роботи суддів

РЕФЕРІ призначається вищестоящою організацією з числа членів відповідної федерації плавання. Рефері підлягають всі судді. В його обов”язки входить:

А) інструктаж і контроль суддівської колегії відносно процедури і всіх особливостей проведення даного змагання;

Б) слідкувати за дотриманням правил змагань і вирішувати всі спірні питання, не передбачені правилами, запроваджувати в силу усі правила і рішення ФІНА;

В) перевіряти готовність суддівської колегії і учасників до проведення запливу і подавати стартеру сигнал для початку старту;

Г) перевіряти виправлення і готовність електронного обладнання;

Д) призначати суддів по техніці плавання;

Є) давати дозвіл стартеру про початок кожного запливу і контролювати правильність його проведення від старту до фінішу;

Ж) в момент старту знаходитися на протилежній по відношенню до стартера стороні басейну.

Рефері має право:

А) втручатися в хід проведення змагань на будь-якому етапі і добиватися, щоб вони проходили згідно з правилами, забезпечити рівні умови для всіх учасників;

Б) вносити зміни в розклад змагань, які не торкаються положення про змагання, якщо в цьому виникає надзвичайна необхідність;

В) відмінити проведення змагань, якщо місце, умови, обладнання, інвентар не відповідають вимогам правил змагань;

Г) припинити подальше проведення змагань, або зробити тимчасову перерву у випадку неприємних умов, або інших поважних причинах;

Д) робити в ході змагань переміщення суддів;

Є) відстороняти від суддівства осіб, які не справляються зі своїми обов”язками, або показали некомпетентність у даній роботі;

Ж) дискваліфікувати будь-якого учасника (команду) за порушення правил;

З) відмінити рішення суддів, якщо особисто переконається в помилково прийнятому рішенні, виносити рішення, виносити рішення по будь-якому питанню, якщо думки суддів розходяться;

І) розглядати всі протести, які відносяться до проведення змагань.

ГОЛОВНИЙ СУДДЯ заздалегідь перевіряє готовність місця змагань, відповідного обладнання (в тому числі електронного) і інвентар, приймає міри безпеки учасників змагань. Спільно з лікарем, комендантом і адміністрацією спортивної бази несе відповідальність за здоров”я учасників змагань (травми в результаті несправного або непридатного обладнання: порушення встановленого порядку і дисципліни; порушення температурного і хімічного режиму води і др.).

Головний суддя розприділяє суддів по окремим ділянкам роботи і контролює їх.

У рішенні спірних питань головний суддя має право голосу як один із суддів.

Напередодні змагань головний суддя проводить засідання суддівської колегії спільно з представниками команд, на якому ставляться і розв”язуються наступні питання:

1. Доповідь голови мандатної комісії, або судді, в котрій він повідомляє про кількість учасників і назви команд, які допускаються до змагань. Оголошуються прізвища правців, які не допускаються до змагань, або допускаються умовно, а також причини цього.
2. Уточнюють положення про змагання. При необхідності зачитують основні пункти положення. Відповідають на запитання представників.
3. Приймають технічні заявки і картки учасників від представників команд. У випадку необхідності оголошують прізвища спортсменів, які заявлені в кожній команді (в той час, коли секретар перевіряє технічні заявки, картки учасників і готуються для проведення жеребкування, на нараді обговорюються інші питання).
4. Уточнюють і пояснюють правила змагань. Оголошуються нові пункти правил змагань, або поправки до них. Дають відповіді на запитання представників команд і суддів.
5. Оголошують склад суддівської колегії. До початку наради головний суддя розподіляє суддів за посадами, враховуючи ділові якості кожного судді і його суддівську категорію. На нараді оголошується суддівська посада, прізвище судді і суддівська категорія, а на змаганнях міжнародного значення старших суддів представляють усім, хто присутній на нараді.
6. Проголошують план урочистого відкриття і закриття змагань.
7. Різні питання, які виникли в ході наради і не передбачені порядком денним.

Змагання можуть проходити декілька днів в залежності від програми і кількості учасників.

По ходу змагань головний суддя має право проводити наради суддів і представників, якщо на його думку в цьому є необхідність. Причинами таких нарад частіше всього бувають недостатньо чітка робота одного або декількох суддів, зміни в порядку проведення змагань, неетична поведінка учасників, представників, а також протести, якщо по них не було винесено рішення до засідання

В останній день змагань засідання представників і старших суддів головний суддя проводить до урочистого закриття змагань, тобто по закінченню останнього запливу, в час організації заключного параду учасників і суддів. На порядок денний ставляться лише два питання: перший – затвердження результатів учасників і підсумків командних змагань; друге – оцінка роботи суддівської колегії.

Після закінчення змагань головний суддя повинен в одноденний строк написати звіт і представити його а також протоколи в організацію, яка проводила змагання.

ЗАМІСНИКИ ГОЛОВНОГО СУДДІ проводять роботу по вказівкам головного судді, якщо він відсутній, один з них заміняє його.

ГОЛОВНИЙ СЕКРЕТАР І СЕКРАТАРІ. Головний секретар веде протоколи засідань суддівської колегії, готує всі матеріали і документацію для проведення змагань (приймає картотеку, проводить жеребкування учасників, готує стартові протоколи, протоколи результатів, підсумкові матеріали та ін.), приймає заявки і протести та доповідає про них рефері, готує технічний звіт про проведення змагань. За дозволом рефері або головного судді надає інформацію про змагання представникам преси, радіо та телебачення. Керує роботою секретарів.

У кількісний склад суддів секретаріату визначається характером і масштабом змагань, кількістю команд, які приймають участь в змаганнях, складністю командного заліку і рядом інших обставин.

Робота секретаря вимагає від її виконавців великої акуратності, точності і швидкості виконання. Головна задача секретаря – своєчасно визначити переможців і місця, які зайняли організації у командному заліку як в ході змагань, так і в кінцевому підсумку їх.

Всі підрахунки головний секретар змагань повинен робити точно і швидко. В змаганнях з невеликою кількістю залікових учасників нарахування очок не являє великої праці, а приз значній кількості учасників – 30, 40 і більше на кожній дистанції від секретаря потрібна велика увага і точність.

В час проведення змагань суддівська колегія веде різноманітні записи, розрахунки. Для цього необхідні бланки, форми, канцелярські речі. Секретар турбується про придбання їх і готує для використання. Для проведення жеребкування секретар після перевірки технічних заявок організації складає на кожного учасника картку, яка виявляється робочим документом.

Перед початком запливів головний секретар повинен передати судді при учасниках картки учасників першого запливу, а потім по ходу змагань, і картки учасників послідуючих запливів. Суддя-інформатор повертає картки після оголошення результатів.

Після того, як він отримає картки, секретар підбирає їх в порядку показаних результатів, залишивши зверху картки учасників які показали кращі результати. Після того, як він отримав картки останнього запливу і розклав їх в порядку показаних результатів, секретар ще раз перевіряє правильність їх підбору, перш ніж розпочати нарахування командних очок. Необхідно виключно точно підбирати картки і нараховувати командні очки, так як допущена помилка в одній картці механічно викликає помилки в послідуючих, на виправлення яких піде значний час.

Записи командних очок в картках учасників і таблиці ходу командних результатів краще проводити двом, або трьом секретарям одночасно. Головний секретар нараховує командні очки кожному заліковому учаснику і записує в його картку особисте і командне місця. Роблячи це, він диктує одному, або двом своїм помічникам очки. Ті одночасно контролюють також і кількість учасників, які отримали командні очки.

Закінчивши підрахунок командних очок і визначивши місця організацій, які приймають участь у змаганнях після минулого номера програми, секретар

отримані дані передає судді-інформатору, який оголошує їх глядачам і учасникам. Потім головний секретар складає зведений протокол результатів змагань.

Результати попередніх запливів, а також півфінальних і фінальних, в протокол записують окремо. В кінці протоколу надається таблиця командних змагань. Якщо змагання проходять декілька днів, то підсумки командних результатів до протоколу заносять по кожному дню окремо.

По мірі готовності протоколів секретар перевіряє їх правильність і роздає представникам команд, тренерам, представникам преси та іншим особам, а також вивішує на видному місці для ознайомлення учасниками і глядачами.

СТАРТЕР ТА ЙОГО ПОМІЧНИК. Стартер – старший суддя. Для забезпечення нормальної роботи в час змагань стартер до їх початку повинен:

А) перевірити безпомилковість дії пістолету і патронів, або переконатись на місці чи ні відповідний прапор;

Б) перевірити дію обладнання, яке зупиняє плавців при фальстартах;

В) провести пробні стартові команди для учасників змагань.

При стартовій команді, яка дається пострілом з пістолету, може бути осічка, що несприятливо впливає на хід змагань. Повторення стартових команд затягує змагання, а тривале перебування плавців у напруженому предстартовому стану погіршує їх спортивно-технічні результати. Щоб виключити осічки, стартер заздалегідь повинен перевірити роботу механізму пістолету і якість патронів. Краще, якщо у стартера є в наявності два пістолета. Це дозволить проводити змагання без зупинок при осічках і фальстарті.

Стартер контролює учасників від моменту прибуття їх на стартовий майданчик до виконання старту

Відповідність плавального костюму спортсменів з правилами перевіряє суддя при учасниках до виходу їх на стартовий майданчик. Однак відповідальність за допуск плавця до змагань в невідповідному костюмі несе суддя-стартер. Тому до стартових команд, коли плавці знаходяться на стартовому майданчику, стартер забов”язаний перевірити їх костюми і у випадку порушення правил запропонувати учаснику замінити костюм, або звільнити його від участі у даному запливі.

Після серії коротких свистків рефері учасники запливу роздягаються. Переконавшись, що всі учасники роздягнулись, стартер подає попередню команду словами: “Учасникам зайняти місця!” або тривалим свистком. По цій команді учасники встають на задній край тумбочки, а при плаванні на спині входять у воду і займають вихідне положення.

Отримавши дозвіл рефері, стартер підіймає вгору пістолет або прапор і дає підготовчу команду: “На старт!”, по якій учасники повинні стати на передній край тумбочки і негайно підготуватись до старту, прийнявши нерухоме положення. Переконавшись, що всі учасники готові до старту, стартер подає виконавчу команду “Марш!” і одночасно різко опускаючи прапор вниз (правою рукою через праву сторону, лівою через ліву сторону).

Можна замість словесної команди зробити постріл, або інший звуковий сигнал.

Старт рахується правильним, якщо до команди “Марш!” або пострілу всі учасники приймуть нерухоме положення. Якщо один або декілька учасників візмуть старт передчасно, то стартер повинен зупинити плавців. Зупинку звичайно роблять послідуючими двома-трьома пострілами або різким свистком або командою “Назад!”

Може трапитися так, що учасники, знаходячись в момент зупиняючого сигналу вже у воді, не почують його. Для зупинки їх поперек басейну і на відстані 15 м від стартових тумбочок протягують м”яку мотузку або шнур, які до виконавчої команди лежать на воді. Якщо старт зроблений правильно і стартер не дає сигналу учасникам повернутися назад, шнур підіймають над водою на висоту 1,5 м і закріплюють до закінчення запливу, після чого опускають знову на воду. Якщо старт був виконаний неправильно і вслід за виконавчою стартовою командою прозвучав сигнал зупинки учасників, шнур залишають лежати на воді. Підіймає і опускає фальш-стартовий шнур помічник стартера, який заздалегідь перевіряє доцільність цього необхідного для змагань пристосування.

Стартер, повертаючи учасників після першого фальстарту, нагадує їм про правила старту і попереджає всіх, що якщо буде зроблено ще один фальстарт, то спортсмен, який порушив правила, буде знятий зі змагань. В кожному запливі дозволяється лише один фальстарт. Потім будь-який спортсмен, зірвавшись у воду до команди, автоматично дискваліфікується.

За згодою рефері стартер може дискваліфікувати учасника за явну затримку старту, за непідкорення розпорядженням стартера або інші порушення правил поведінки, спортивної етики. За навмисний фальстарт спортсмен дискваліфікується.

Стартер має необмежене право вирішувати правильно виконаний старт чи ні і при необхідності вернути учасників для повторного старту. Його рішення може відхилити тільки рефері або головний суддя.

Для подання стартової команди стартер займає місце на боковій стороні басейну на відстані 5 м від стартового майданчика. При запливах на спині і комбінованих естафетах подає команду, займаючи місце на лінії старту.

В естафетному плаванні учасники першого етапу в кожній команді приймають старт одночасно згідно з правилами змагань. Наступні учасники повинні брати старт, щоб їх ноги відділялись від стартової тумбочки не раніше, ніж плавець, який закінчує попередній етап, торкнеться рукою поворотного щита або стінки басейну. Команда, яка порушила це правило, знімається з даного номеру програми (дискваліфікується). Команда не дискваліфікується, якщо плавець, який допустив помилку, повернеться до стартового бортику і торкнеться його будь-якою частиною тіла, при цьому вставати на стартову тумбочку необов”язково.

Помічник стартера виконує роботу за вказівками стартера.

СУДДІ НА ФІНІШІ. Визначають правильність фінішу, відмічають, в якому порядку учасники прийшли до фінішу, слідкують за зміною етапів в

естафетному плаванні, за виконанням учасниками правил повороту на своїй стороні басейну аж до виходу голови учасника на поверхню води після повороту, після закінчення запливу контролюють правильність виходу плавця з басейну.

Кількість суддів на фініші може бути різною, в залежності від масштабу змагань і кількості стартуючих в запливах учасників, але обов"язково непарна і не менше трьох. Один з суддів виконує обов"язки старшого.

Судді на фініші займають підвищене місце одній лінії з фінішем, спостерігаючи цю лінію по всій її довжині.

При плаванні вільним стилем і на спині учасники, які досягли фінішу, забов"язані торкнутися фінішної стінки (на будь-якому рівні) будь-якою частиною тіла; при плаванні брасом, дельфіном – двома руками одночасно (на будь-якому однаковому для обох рук рівні фінішної стінки над, або під поверхнею води при горизонтальному положенні лінії плечей).

При плаванні брасом, дельфіном не дозволяється повністю занурюватися під воду до торкання руками стінки басейну або поворотного щита.

При розходженні показників секундомірів і порядку приходу учасників до фінішу право рішення надається суддям на фініші.

При наявності відеозапису зміни етапів в естафетному плаванні судді на фініші можуть консультуватись з рефері.

Судді на фініші не мають право на тих же змаганнях виконувати обов"язки секундометристів.

Своє визначення суддя записує на окремому аркуші паперу, а краще на спеціальному надрукованому бланку, який передає потім старшому судді.

Старший суддя, одержавши від суддів заповнені бланки на проведений заплив і приєднавши до них свій, записує остаточне рішення про порядок приходу учасників і передає його старшому судді-секундометристу. При розходженні думок суддів питання вирішується більшістю голосів.

СУДДІ ПО ТЕХНІЦІ ПЛАВАННЯ слідкують за тим, що учасники повністю проходили дистанцію і додержувалися встановленим правилами змагань вимогам до техніки плавання. Судді розташовуються на бокових сторонах басейну і, пересуваючись по бортиках під час запливу, супроводжують плавців на протязі всієї дистанції, починаючи з моменту входу учасників у воду і до торкання фінішної стінки.

На змаганнях, починаючи від міського масштабу, суддівство здійснюється трьома суддями по техніці плавання: своє рішення вони виносять більшістю голосів. Один з суддів виконує обов"язки старшого.

ПРОХОДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЇ. Учасник повинен проплисти всю дистанцію над поверхнею води. При стартовому стрибку і поворотах допускається занурювання під воду.

Учасник, який опинився при проходженні дистанції на чужій доріжці і перешкодив іншому плавцю пройти дистанцію, може бути знятий суддівською колегією з даної дистанції. Якщо таке порушення вплинуло на результат потерпілого учасника, то рефері або головний суддя мають право

надати йому нову спробу в одному з послідуючих запливах; якщо це сталося у фіналі – винести рішення про повторне розігрування фіналу.

При проходженні дистанції учасникам не дозволяється підтягуватися за розмежувальні доріжки, а також відштовхуватися від них. Випадкове торкання їх не являється порушенням правил.

Учасники, які закінчили дистанцію запливу, повинні покинути басейн, не заважаючи іншим. Вихід дозволяється тільки по боковим сходам.

Спортсменам, які не являються учасниками даного запливу, забороняється входити у воду.

Учасник команди естафетного плавання після закінчення свого етапу повинен негайно звільнити доріжку і вийти з води. Учаснику, що вийшов з води забороняється знову входити у воду до того, поки всі команди не закінчать заплив.

Лідирування учасників (вказівки, супроводження спортсменів по бортику басейну та ін.) в час проходження дистанції не дозволяється.

Учасникам змагань не дозволяється використовувати будь-які пристрої, що прискорюють рух і покращують плавучість.

При пропливанні дистанції, а також при повороті не дозволяється відштовхуватись від дна басейну.

Учасник, який став на дно басейну, не знімається з дистанції, якщо він не пересувається (не іде) по дну.

ПЛАВАННЯ СПОСОБОМ БРАС. При плавання способом брас плавець лежить на грудях, при цьому плечі паралельно поверхні води, частина голови завжди знаходиться над рівнем води.

Всі рухи руками і ногами повинні бути одночасними і симетричними, виконуються в одній і тій же горизонтальній площині, без поперемінних (почергових) рухів.

Руки втягуються вперед від грудей; під час гребка в сторони і вниз вони можуть рухатися під водою або по її поверхні.

Під час гребка ногами стопи повинні бути розгорнутими в сторони і рухатись назад. Дельфіноподібні рухи вгору і вниз не дозволяються.

Для виходу плавця на поверхню води після старту і повороту дозволяється виконати під водою не більше ніж по одному плавальному руху брасом ногами і руками. Голова плавця повинна опинитися на поверхні води в момент початку другого гребка руками.

Забороняється повне занурення голови під воду в час проходження дистанції за винятком ковзання після повороту і старту.

Кількісне співвідношення рухів рук і ніг вільне.

При поворотах і на фініші плавець торкається стінки басейну двома руками одночасно і на одному рівні, при цьому плечі повинні знаходитися у горизонтальному положенні.

ПЛАВАННЯ СПОСОБОМ ДЕЛЬФІН. Плавець лежить на грудях, при цьому лінія плечей від початку перших рухів після старту, до і після повороту паралельна поверхні води.

Обидві руки рухаються одночасно і симетрично. Після гребка вони проносяться вперед над поверхнею води.

Ноги рухаються одночасно і симетрично. Дозволяється одночасно робити рухи ногами (включаючи стопи) зверху вниз у вертикальному положенні.

Співвідношення рухів ногами і руками довільне.

При поворотах і на фініші плавець торкається стінки басейну двома руками одночасно, плечі при цьому знаходяться у горизонтальному положенні.

Рухи ногами кролем не дозволяються. Після старту і повороту, а також під час пропливання дистанції плавцю дозволяється зробити під водою одне або декілька рухів ногами і один гребок руками, які повинні вивести його на поверхню.

ПЛАВАННЯ СПОСОБОМ НА СПИНІ. Плавець лежить на спині. Тіло може вільно коливатись відносно повздовжньої вісі тулуба. Руки і ноги рухаються довільно. Стартовий поштовх дозволяється робити тільки у положенні на спині.

Поворот дозволяється виконувати не тільки торкаючись рукою, але і будь-якою частиною тіла. Спортсмен після старту може плисти під водою 15 м, при цьому першою із-під води повинна показатись голова.

Плавець, який після старту або на фініші перевертається на груди, перш ніж торкнеться рукою стінки басейну, дискваліфікується.

ПЛАВАННЯ ВІЛЬНИМ СТИЛЕМ. Дозволяється плисти будь-якими способами, довільно змінюючи їх на дистанції. При повороті і на фініші учасники забов”язані торкнутись стінки басейну або поворотного щита будь-якою частиною тіла.

КОМПЛЕКСНЕ ПЛАВАННЯ. У комплексному плаванні на 200 або 400 метрів кожний учасник долає дистанцію чотирма способами, змінюючи їх після кожних 50 або 100 метрів по черзі у наступному порядку: перший етап – дельфін, другий – на спині, третій – брас, четвертий – кроль (при плаванні вільним стилем не дозволяється плисти способом, який застосовувався на попередніх етапах).

В комбінованій естафеті 4 х 100 метрів перший етап пливуть на спині, другий – брасом, третій – дельфіном, четвертий – вільним стилем (при плаванні вільним стилем не дозволяється плисти способами, які застосовувались раніше на попередніх етапах).

В естафетах 4 х 100 м і 4 х 200 м вільним стилем дозволяється плисти будь-яким способом, довільно змінюючи їх на дистанції.

Рішення про дискваліфікацію старший суддя по техніці плавання відмічає в записці і передає її старшому судді-секундометристу.

Запис повинен бути стислим, але також і вичерпаним і зрозумілим. Порушення вказують конкретно.

Поряд з дискваліфікацією судді можуть робити зауваження учаснику, якщо вони знайдуть, що помилка його незначна і не виходить за рамки правил. Ці зауваження необхідні для того, щоб тренери були поінформовані

про помилки своїх учнів і в подальшому приймали міри до усунення недоліків.

СУДДІ НА ПОВОРОТАХ слідкують за правильністю підходу учасників до повороту, виконанням повороту і продовженням пропливу після повороту до виходу плавця на поверхню води.

Судді на поворотах повинні повідомляти рефері будь-які порушення правил.

На міських змаганнях та змаганнях більш високого рангу суддівство здійснюється не менше чим трьома суддями. Своє рішення вони виносять більшістю голосів. Один з суддів повинен бути старшим.

СТАРШИЙ СУДДЯ-СЕКУНДОМЕТРИСТ І СУДДІ-СЕКУНДОМЕТРИСТИ. Старший судді-секундометрист перевіряє секундоміри, складає акт їх перевірки, інструктує і розподіляє суддів-секундометристів, призначає додатково одного-двох секундометристів для контролю на випадок, якщо у кого-небудь не включиться або зупиниться секундомір, перевіряє уміння секундометристів поводитися з секундомірами, записує до картки учасника змагань показаний секундоміром час, звіряє показники секундомірів з показаннями суддів на фініші, дає знати рефері про готовність суддів-секундометристів.

Судді-секундометристи фіксують час, витрачений учасниками на проходження дистанції, пускають секундоміри за командою стартера “Марш!” в момент проходження прапора стартера через лінію плеча або появлення диму при пострілі із стартового пістолету. Зупиняють секундоміри, коли плавець згідно правил, торкнеться фінішної стінки. Повертає стрілку у вихідне положення, якщо старший суддя-секундометрист, перевіривши показники і записавши їх, дає команду “Секундоміри на нуль!”

Кожний суддя-секундометрист обслуговує визначену доріжку. На великих змаганнях на кожну доріжку призначаються три секундометристи, на всіх інших змаганнях на кожній доріжці повинні бути один суддя-секундометрист і два судді-секундометриста, які приймають першого досягнувшого фінішу плавця. Один з суддів, які обслуговують доріжку, відмічає час, витрачений плавцем на кожні 50 м або 100 м дистанції. На дистанції 400м і більше судді-секундометристи забов”язані подавати плавцю попереджувальний сигнал (свисток, дзвінок та ін.), коли до закінчення запливу залишається проплисти дві довжини басейну. Сигнал подається за 5 м до підпливання учасника до поворотної стінки.

Час плавця визначається одним або трьома секундомірами. До протоколу заноситься середній час, який показав один з трьох секундомірів, або однакові показання секундомірів.

При реєстрації часу і порядку приходу учасників до фінішу перевага віддається показанням електронного обладнання, а не рішенням суддів-секундометристів і суддів на фініші.

Якщо виявляється несправність електронного обладнання, або помічені очевидні недоліки у показаннях, або помилковість показань викликана

плавцем, то офіційними результатами рахуються показання суддів-секундометристів і рішення суддів на фініші.

СУДДІ ПРИ УЧАСНИКАХ вишиковують спортсменів для параду. Вони призначаються для організації учасників змагань і підготовки їх до запливів. Знаходяться недалеко від місця, яке відведене для учасників змагань. Керуючись протоколом жеребкування по запливах і доріжках, суддя викликає учасників чергових запливів, перевіряє відповідність їх спортивних костюмів правилам змагань і виводить їх до місця старту.

В змаганнях, де учасники не розподілені по доріжках заздалегідь, суддя до виходу їх на старт проводить між ними жеребкування.

Швидкість та оперативність роботи судді при учасниках сприяє планомірному, організованому проведенню змагань. Тому свою роботу суддя повинен вести так, щоб плавці одного або двох послідуючих запливів були готові до старту.

Суддя повинен підтримувати тісний зв”язок з усіма представниками команд, котрі повинні бути його помічниками у роботі.

СУДДЯ-ІНФОРМАТОР інформує учасників і глядачів про програму і порядок проведення змагань, про хід і результати змагання, представляє учасників глядачам. За вказівкою головного судді робить повідомлення про хід змагань.

Суддя-інформатор заздалегідь підбирає і готує потрібні для роботи матеріали.

У своїй роботі суддя-інформатор повинен звертати особливу увагу на наступні моменти, з тим, щоб виключити можливі помилки:

А) перш за все передати інформацію – прочитати тексти, якщо необхідно, уточнити прізвища та імена плавців;

Б) представлення учасників запливу тільки тоді, коли всі вони займуть місця біля стартових тумбочок;

В) оголошення про існуючі рекорди робити на підставі офіційних затверджених відповідними фізкультурними організаціями, таблиць, котрі необхідно мати при собі;

Г) знати всіх учасників змагань, котрі мають почесні спортивні звання (ЗМС, МСМК, МС, рекордсменів, чемпіонів) і при оголошенні прізвища сказати про це;

Д) не передавати інформацію у моменти гострої спортивної боротьби, яка викликає шум глядачів та учасників; необхідно вибирати більш зручний час, використовуючи перерви між запливами;

Е) всі оголошення і повідомлення, які не визначені у дикторському тексті, робити тільки за дозволом головного судді або уповноважених осіб.

Місце знаходження судді-інформатора в час змагань повинно забезпечувати йому добру видимість запливів, які відбуваються. Дуже зручно, якщо таким місцем буде спеціально збудована будка з шибок, розташована ближче до місця старшого судді-секундометриста і секретаря, з якими у процесі всіх змагань суддя-інформатор повинен тримати зв”язок.

СУДДІ ПО НАГОРОДЖЕННЮ призначаються на змагання, де передбачається нагородження переможців в ході самих змагань.

Основними обов”язками суддів повинно бути:

1. Організація і вивід спортсменів-переможців до п”єдесталу пошани.
2. Підготовка речей для нагород, які вручаються переможцям (дипломів, грамот, медалей, жетонів, пам”ятних подарунків, квітів та ін.).
3. Підготовка та підйом прапорів під час нагородження.
4. Забезпечення музичного супроводження церемоніалу нагородження (сигнали, марші, гімни і т.д.).

Урочисте нагородження проводиться у перервах між запливами , тому час для підготовки церемонії обмежений. Тому робота суддів повинна виконуватись швидко та чітко. В залежності від масштабу змагань кількість суддів може бути різною. Один з суддів повинен бути старшим.

СУДДІ ПО ОБСЛУГОВУВАННЮ ЕЛЕКТРОННОЇ АПАРАТУРИ готують її і слідкують за справністю, видають після кожного запливу чек результатів, забезпечують друкування необхідної інформації на табло, фіксують фальстарт і неправильне торкання фінішної стінки.

ЛІКАР ЗМАГАНЬ входить до складу суддівської колегії як замісник головного судді по медичній частині і приймає участь у роботі суддівської колегії.

Лікар змагань:

А) приймає участь у роботі мандатної комісії, перевіряє наявність в заявках учасників візи лікаря про допуск до змагань і правильність заповнення заявок;

Б) здійснює медичне спостереження за учасниками у процесі змагань;

В) дає заключення про можливість продовження змагань у випадку травми або нездужання;

Г) слідкує за дотримуванням санітарно-гігієнічних вимог при проведенні змагань;

Д) контролює якість харчування та санітарні стани місць розташування учасників;

Е) забезпечує своєчасне надання медичної допомоги при ушкодженнях і захворюваннях;

Ж) по закінченню змагання подає в організацію, яка проводила змагання, звіт з вказівкою випадків захворювань, ушкоджень, з висновками та пропозиціями;

З) несе відповідальність за здоров”я учасників у час змагання (захворювання в результаті неякісного харчування, умов розташування, санітарно-гігєнічного стану спортивної бази тощо).

При проведенні змагань великого масштабу залучається необхідна кількість медичних працівників і призначається головний лікар змагань, який керує всією роботою по медичній обслузі.

КОМЕНДАНТ ЗМАГАНЬ спільно з адміністрацією спортивної бази відповідає за своєчасну підготовку місць змагань. Готує місця для учасників і

глядачів, забезпечує їх всім необхідним за вказівками головного судді і організації, яка проводить змагання, а також здійснює відповідне художнє оформлення басейну.

Комендант несе відповідальність за забезпечення мір безпеки учасників змагань, які направлені на попередження захворювань, травм та нещасних випадків, пов"язаних з несправністю обладнання басейну та інвентаря; відсутністю рятувального інвентаря, порушенням встановленого порядку, дисципліни тощо.

Комендант змагань забезпечує необхідним інвентарем суддів по нагородженню.

І) УРОЧИСТЕ ЗАКРИТТЯ ЗМАГАНЬ

План урочистого закриття змагань будується також, як і план відкриття. Різниця між ними зводиться до наступного.

Команди або колони виходять у порядку зайнятих місць на даному змаганні. Рапорт командуючим парадом звичайно не віддає.

Після виходу учасників головний суддя коротко повідомляє підсумки змагань, називає команди та прізвища плавців-переможців. Він одночасно оголошує чим вони нагороджуються і викликає їх до суддівського столу.

Представник організації, яка проводила змагання, вручає нагороди. Після цього прапор змагань опускають (грає гімн).

Суддівська колегія останньою покидає місце проведення параду.

В особистих або тільки командних змаганнях іноді практикується проходження почесного кола чемпіонами або переможцями.

Рекомендована література

Основна:

1. Глазирін І. Д. Плавання : навч. посіб. / І. Д. Глазирін. – Київ : Кондор, 2011. – 502 с.
2. Зациорский В. М. Физические качества спортсмена / В. М. Зациорский. – Москва : Физкультура и спорт, 1966. – 200 с.
3. Никитский Б. Н. Плавание : учеб. для студ. ф-тов физ. воспитания пед. ин-тов. – Москва : Просвещение, 1981. – 304 с.
4. Парфенов В. А. Плавание / В. А. Парфенов. – Київ : Вища школа,1978. – 288 с.
5. Плавание : учебник / под общ. ред. Н. Ж. Булгаковой. – Москва : Физкультура и спорт, 1979. – 319 с.
6. Плавание : учебник / под ред. В. Н. Платонова. – Киев : Олимпийская литература, 2000. – 494 с.
7. Тер-Ованесян А. А. Обучение в спорте / Тер-Ованесян А. А., Тер-Ованесян Н. А. – Москва : Советский спорт, 1992. – 192 с.

Допоміжна:

8. Биомеханика плавания / под ред. В. М. Зациорского. – Москва : Физкультура и спорт, 1981.
9. Імас Є. Неолімпійський спорт: проблеми та перспективи розвитку / Є. Імас, О. Борисова, І. Когут // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. – Вінниця: Вінниц. держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського, 2016. – Вип. 2. – С. 145–152.
10. Келлер В. С. Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів / В. С. Келлер, В. М. Платонов. – Львів : Українська Спортивна Асоціація, 1992. – 269 с.
11. Музика Ф. В. Анатомія людини : навч. посіб. / Музика Ф. В., Гриньків М. Я., Куцериб Т. М. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 360 с.
12. Неолімпійський спорт : навч. посіб. для студ, вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / Є. В. Імас, С. Ф. Матвєєв, О. В. Борисова [та ін.]. – Київ : НУФВСУ, 2015. – 184 с.
13. Оноприенко Б. И. Биомеханика плавания / Б. И. Оноприенко. – Киев : Здоров'я, 1981.
14. Оцінювання психо-фізіологічних станів у спорті / Георгій Коробейніков, Євген Приступа, Леся Коробейнікова, Юрій Бріскін. – Львів : ЛДУФК, 2013.– 311 с.
15. Система олимпийской подготовки и направления совершенствования подготовки спортсменов к Играм Олимпиады 2008 г. в Пекине / Е. В. Имас, Н. Д. Уманец, Ю. М. Шкребтий // Наука в олимпийском спорте. – 2005. – № 1. – С. 135–139.
16. Chaplinskij N. Biomechanical analysis of starting techniques in swimming / Chaplinskij N. // Swimming III Terauds and Bedingfeld : International series of sport sciences. – Baltimore : Universiti park press, 1978. – Vol. 8. – P. 199–206.

Інформаційні ресурси інтернет:

17. Плавання. Правила змагань. http://usf.org.ua/
18. Чернов В. М. Основи техніки плавання : [навч. посіб.] [Електронний рбесурс] / Чернов В. М. – Львів : [б. в.], 1997. – 183 с. – Режим доступу: http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/6638